

*Kratki znanstveni prispevek*  
 UDK 340.134:342.3/.4:32

# Nomotehnika, pravna država in politika

DR. FRANC GRAD,  
 redni profesor na Pravni fakulteti  
 Univerze v Ljubljani

## 1. Uvod

Čeprav se šteje nomotehnika za tehnično prvino pri pripravi predpisov, je vendar usodno vpeta v širši pravni in družbeni prostor, zato tudi ni imuna za vplive iz širšega pravnega in družbenega okolja. Pomembno je torej okolje, v katerem deluje nomotehnika, in sicer predvsem: pravno in politično.

Z vidika pravnega okolja je nujno, da gre za pravni red, ki je notranje skladen, torej koherenten, v katerem lahko nomotehnika najde trdno oporo za svoje delovanje. Pravno okolje zaznamujeta predvsem dva dejavnika oziroma dva okvira, v katerih se giblje nomotehnika – ustavni okvir in okvir, ki ga pomeni pravo Evropske unije.

V sodobni demokratični državi sta državna organizacija in njeno delovanje tako ali drugače pravno urejena. Pravna ureditev delovanja državne organizacije ni namenjena samo njeni lastni organiziranosti, temveč je tudi najpomembnejši dejavnik omejevanja njene oblasti v razmerju do državljanov. Z vidika sodobnega načela pravne države je pravna vezanost državnih organov pri njihovem delovanju nujen pogoj za preprečevanje samovolje in arbitrarnosti pri delovanju državnih organov, ki sta bili značilni za državo v preteklosti. Najpomembnejšo vlogo pri tem ima ustava kot pravni in politični akt, ki je tudi nad državno oblastjo.

Ustava je najpomembnejši splošni pravni akt v vsaki državi, ker jo praviloma sprejema od ljudstva izvoljena ustavodajna skupščina oziroma izvoljeno predstavniško telo po posebno zahtevnem postopku. Ustava uživa v pravnem redu sodobne države poseben položaj, saj je v hierarhiji pravnih aktov najvišji pravni akt, kar zagotavlja, da se ustavna pravila uveljavljajo tudi v drugih splošnih pravnih aktih, da so torej izvor in podlaga pravnega urejanja v vseh

drugih splošnih aktih, ki tvorijo pravni red poleg ustave.<sup>1</sup> Čeprav Evropska unija temelji na mednarodnih pogodbah, je vendarle urejena in tudi deluje kot nekakšna federacija, zato tudi njeno pravo deluje kot nekakšno zvezno pravo, ki pomeni pravni okvir, v katerem se giblje pravo države članice in v katerem lahko deluje nomotehnika.

Politično okolje zahteva urejeno politično delovanje, ki političnim ciljem sledi ob upoštevanju pravnih zakonitosti. Politika svojih ciljev ne more uresničevati brez prava; z vidika politike je pravo orodje za uresničevanje političnih ciljev.

Naloga nomotehnike je, da omogoča kakovostno izdelane predpise, saj so ti nujni pogoj za učinkovitost delovanja države in prava. Pomembni pa so tudi za uresničevanje načela pravne države in drugih z njim povezanih pravnih načel. Kakovostni so predpisi, ki vsebinsko ustrezno urejajo družbena razmerja in ki so oblikovno ustrezni. Oblikovna neustreznost ima pomemben vpliv tudi na samo vsebino predpisa, namreč z vidika njegovega izvajanja. Predpis mora ustrezati zahtevam pravne tehnike (nomotehnike), sicer je težko razumljiv oziroma dvoumen. To pomeni, da morajo biti pravne norme, ki ga sestavljajo, vsebinsko jasne, nedvoumne. Kot celota morajo biti ustrezno strukturirane in povezane v logično celoto. V nasprotnem otežujejo razlago in izvajanje. To velja tudi za razmerje predpisa do drugih predpisov, ki tvorijo pravni red.

## 2. Nomotehnika in pravna država

Nomotehnika ni sama sebi namen, temveč je bistvena za notranje usklajen, jasen in razumljiv pravni red, torej za učinkovit pravni red, ki hkrati varuje položaj posameznika in njegove interese. V tem kontekstu seveda govorim o nomotehniki v širšem pomenu, ki presega zgolj pravnotehnični vidik. Če torej nomotehniko razumemo širše, je treba šteti med njene zahteve tudi zahtevo po umestitvi predpisa v celotni pravni sistem. Pri tem je ključnega pomena načelo pravne države. To načelo se udejanja tako pri ustvarjanju prava kot tudi pri delovanju države. Z vidika nomotehnike pa je pomembno uresničevanje načela pravne države pri ustvarjanju pravnih pravil.

### 2.1. Načelo pravne države v ožjem pomenu

Načelo pravne države ima veliko obrazov, ki jim je vsem skupno spoštovanje prava. Gre torej za nadvse kompleksen pojem, ki zajema vrsto pomembnih prvin tako za delovanje pravnega reda in države kot tudi za položaj posameznika. Nekatere od teh prvin<sup>2</sup> so vsebovane že v

<sup>1</sup> Glej Kaučič, v: Kaučič, Grad, Ustavna ureditev Slovenije, GV Založba, Ljubljana 2008, str. 32–34.

<sup>2</sup> O prvinah pravne države glej M. Cerar, v: M. Pavčnik, M. Cerar, A. Novak, Uvod v pravoznanstvo, Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana 2006, str. 116 in 117.

sodobnih ustavah, druge pa je iz bistva tega načela razvilo ustavno sodstvo. To načelo torej pomeni predvsem, da morajo biti delovanje državnih organov in njihova pooblastila določeni v ustavi in zakonu ter da so vsi državni organi vezani na pravo, da ne smejo delovati samovoljno, temveč le na podlagi in v okviru pravnega pooblastila. Ustava in drugi pravni akti morajo zagotavljati človekove pravice in svoboščine ter njihovo pravno varstvo pred nedopustnimi posegi države.

Z vidika razmerja med državo in posameznikom ima načelo pravne države dva obraza: eden gleda z vidika države (koherenten in učinkovit pravni red, hierarhija predpisov, ustavnost in zakonitost), drugi z vidika posameznika (pravna varnost, predvidljivost, jasnost, določnost, načelo enakosti pred zakonom, prepoved retroaktivnosti, načelo zakonitosti v kazenskem pravu). Ustavno načelo pravne države meri na oboje in oboje izpeljuje tudi na drugih mestih, bodisi izrecno bodisi implicitno.

Načelo pravne države je pri nas določeno v 2. členu Ustave RS, ki pravi, da je Slovenija pravna in socialna država. Tudi v naši ustavni ureditvi načelo pravne države obsega vrsto nadaljnjih ustavnih načel oziroma je z njimi povezano. Nekatera so v naši ustavi izrecno določena. To so predvsem načelo delitve oblasti, legalitetno načelo, prepoved retroaktivnosti, neodvisnost sodstva, varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin itd. Druga so izvedena iz ustavnega načela pravne države, kot so zlasti pravna varnost, zaupanje v pravo, jasnost in določnost predpisov, pravna urejenost in s tem predvidljivost delovanja državne oblasti, prepoved čezmernih posegov države – načelo sorazmernosti itd. Slednja načela je iz splošnega načela pravne države izpeljalo ustavno sodišče v svojih odločbah.

Načelo pravne države ni obvezno samo zato, ker je določeno v ustavi, temveč nas veže tudi zaradi našega članstva v Svetu Evrope in Evropski uniji. Že od samega začetka delovanja Evropske unije je bilo to načelo eno temeljnih načel pravne ureditve delovanja Unije in na njegovi podlagi je Sodišče Evropskih skupnosti (zdaj Sodišče) razvilo vrsto nosilnih pravnih načel, ki so podlaga ustavnega reda Unije. Med splošnimi načeli in vrednotami, na katerih temelji Unija, je načelo pravne države še posebej poudarjeno v Pogodbah. Že v uvodnem delu Lizbonske pogodbe je med vrednotami, na katerih temelji Unija, posebej poudarjena tudi pravna država. Posamezni elementi pravne države so tudi med nosilnimi načeli pravne ureditve Unije, kar zlasti velja za načelo sorazmernosti, načelo pravne varnosti in načelo transparentnosti. S tega vidika je posebej pomembno tudi to, da je Lizbonska pogodba Listini o temeljnih pravicah podelila pravno veljavnost, ki zavezuje vse organe Unije, da ravnajo v skladu z njo in da ne posegajo v položaj posameznikov v nasprotju z njo.<sup>3</sup>

<sup>3</sup> Več o tem glej F. Grad, *Evropsko ustavno pravo*, Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana 2010, str. 125 in 126.

## 2.2. Ustavnost in zakonitost

V zvezi z izvajanjem državne oblasti se je razvilo načelo ustavnosti in zakonitosti,<sup>4</sup> katerega bistveni del je, da morajo vsi državni organi izvajati oblast države samo na podlagi in v mejah, ki jih določata ustava in zakon. To načelo je povezano tudi z varstvom človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki ga zagotavlja ravno dosledno upoštevanje načela ustavnosti in zakonitosti. Na ravni razmerja med zakonodajno in izvršilno oblastjo se to kaže v tradicionalnem načelu legalitete, iz katerega izhaja, da morajo vsa pooblastila izvršilne oblasti temeljiti na zakonu in da je uprava v celotnem svojem delovanju vezana na zakon. V zvezi s temi načeli se je uveljavilo tudi gledanje, da ne zadošča formalna skladnost aktov izvršilne oblasti z zakonom, temveč je nujna tudi materialna, vsebinska skladnost, po kateri mora biti pravni akt izvršilne oblasti skladen z namenom zakona, ki je njegova podlaga.

Z vidika pravnega reda se načelo ustavnosti in zakonitosti kaže v zahtevi, da morajo biti zakoni v skladu z ustavo, podzakonski akti pa z ustavo in zakonom. Med ustavo in zakone so umeščene mednarodne pogodbe, s katerimi morajo biti v skladu tako zakoni kot tudi podzakonski akti. Načelo pravne države zahteva, da so tudi predpisi iste ravni med seboj v skladu, kajti sicer bi bil pravni red nekoherenten. Koherentnost pravnega reda pa je nujni pogoj za uresničevanje načela pravne države. V zvezi s tem se je uveljavilo tudi gledanje, da ne zadošča zgolj formalna skladnost aktov, temveč je nujna tudi materialna, vsebinska skladnost, po kateri mora biti pravni akt v skladu z namenom pravnega akta, ki je njegova podlaga. V nasprotnem primeru gre za zlorabo oblasti, torej za dejanje, ki formalno ustreza ustavni oziroma zakonski določbi, vsebinsko pa ji ne sledi ali pa ji celo nasprotuje. Gre torej za uporabo ustavnega pooblastila mimo ustavnega namena in cilja oziroma v nasprotju z njima.

Končno morajo biti vsi pravni akti države v skladu s pravnim redom Evropske unije, kajti po načelu primarnosti so predpisi EU nadrejeni pravu države. Sodišče Evropske unije je torej vzpostavilo hierarhijo med evropskim pravom in pravom držav članic, ki je v svoji osnovi nadvse podobna hierarhiji med pravnim redom zvezne države in pravnimi redi zveznih enot. Gre za podobno razmerje, čeprav so instrumenti za zagotavljanje teh hierarhičnih razmerij v Uniji nekoliko drugačni kot v zvezni državi. Vendar pa na koncu o tem vprašanju povsod odloča najvišje sodišče.

V naši ustavni ureditvi to ne izhaja samo iz primarnega prava EU, temveč tudi iz ustavne zaveze, ki jo vsebuje 3.a člen Ustave RS. Kadar državni organi ne uporabljajo evropskih predpisov na opisani način, to pomeni kršitev evropskega prava, pravzaprav kršitev pogodbenih obveznosti, kot izhajajo iz pogodb o Uniji. V naši ustavni ureditvi pa pomeni tudi kršitev določbe 3.a člena Ustave RS, po katerem se pravni akti in odločitve, sprejeti v okviru medna-

<sup>4</sup> Glej Kaučič, v: Kaučič, Grad, prav tam, str. 85–90.

rodnih organizacij, na katere Slovenija prenese izvrševanje dela suverenih pravic, v Sloveniji uporabljajo v skladu s pravno ureditvijo teh organizacij. Taka ustavna ureditev namreč omogoča in zahteva, da se v Sloveniji po vstopu v Evropsko unijo neposredno uporablja njeno pravo – kar sicer ne velja za mednarodne pogodbe, ki se morajo ratificirati v državnem zboru, da lahko veljajo v Sloveniji.<sup>5</sup>

Po naši ustavni ureditvi torej vezanost na pravo Evropske unije ne izhaja samo iz mednarodne pogodbe, torej primarnega prava, temveč tudi iz Ustave RS. Vezanost je torej dvojna: na podlagi mednarodne pogodbe in na podlagi Ustave. Skladnost s pravom Unije zagotavlja sodišče Evropske unije, skladnost z Ustavo pa lahko samo ustavno sodišče. Klasično načelo ustavnosti in zakonitosti torej *mutatis mutandis* velja tudi za skladnost zakonov in drugih predpisov z evropskim pravom.

S temi načeli je vsebinsko mogoče povezati še nekatera druga načela, ki so se razvila v delovanju sodobne države. Gre predvsem za izvajanje oblasti v okviru z ustavo in zakonom določenih pristojnosti državnega organa in za prepoved zlorabe oblasti (*detournement de pouvoir*).

### 2.3. Pristojnost

V sodobnih državah je izvajanje oblasti organizirano tako, da jo na različnih področjih delovanja opravljajo različni državni organi. Zato imajo državni organi različna delovna področja oziroma pristojnosti, lahko pa je njihovo delovanje omejeno tudi na različna območja države. Različni državni organi torej izvajajo različne dele državne oblasti, ki so pravno določeni kot pristojnosti državnega organa, ki vključujejo njegove pravice, obveznosti in odgovornosti.<sup>6</sup> Pristojnost je mogoče gledati tako z vidika delovanja državne oblasti kot tudi z vidika posameznika kot naslovnika delovanja državne oblasti.

Državna organizacija mora delovati tako, da njeni posamezni deli delujejo v tistem delu oblasti države, ki jim je poverjen. Drugače nastajajo blokade in zmeda znotraj državne organizacije, zato tudi vsaka država vzpostavi različne mehanizme, ki preprečujejo spore med državnimi organi glede tega, za kakšno delovanje je posamezen državni organ pristojen. Ponekod take spore rešuje na najvišji ravni celo ustavno sodišče. Tu gre lahko za pozitivni kompetenčni spor, torej za spor, v katerem dva ali več državnih organov meni, da so pristojni za delovanje na nekem področju ali glede neke zadeve, in za negativni kompetenčni spor, v katerem dva ali več državnih organov meni, da niso pristojni.

<sup>5</sup> S tega vidika bi lahko ustavno sodišče presojalo kršitev primarnega prava Evropske unije tudi z vidika skladnosti s 3.a členom Ustave RS.

<sup>6</sup> F. Grad, v: Kaučič v: Kaučič, Grad, prav tam, str. 183 in 184.

Pravno gledano se pristojnosti temeljnih državnih organov ločijo med seboj predvsem glede na pravne akte, ki jih sprejemajo. Z vidika pravne države je nujno, da državni organi sprejemajo oziroma izdajajo samo tiste predpise, za katere so pristojni po ustavi in zakonu. Zmeda glede tega je pogubna za pravni red kot celoto, posledično pa tudi za državo.

Z vidika posameznika kot objekta delovanja države, na katerega se nanašajo različni predpisi državnih organov, je delovanje državnih organov v okviru njihovih pristojnosti nujen pogoj za delovanje načela pravne države, saj nepristojno delovanje državnih organov ruši vse prvine načela pravne države, zlasti pa načelo pravne varnosti in zaupanja v pravo.

Tako kot v drugih sodobnih državah imamo tudi v naši ureditvi različne mehanizme, ki naj zagotavljajo delovanje državnih organov v okviru njihovih pristojnosti. Na najvišji ravni je to določeno celo z Ustavo RS, kajti na tej ravni rešuje spore o pristojnosti (kompetenčne spore) celo ustavno sodišče. Na podlagi 160. člena Ustave namreč ustavno sodišče odloča o sporih glede pristojnosti med državo in lokalnimi skupnostmi ter med samimi lokalnimi skupnostmi, dalje med sodišči in drugimi državnimi organi ter med državnim zborom, predsednikom republike in vlado. Mehanizmi za razreševanje kompetenčnih sporov pa so določeni tudi na drugih ravneh, zlasti znotraj sodstva in državne uprave.

Kadar se državna oblast izvaja na dveh ravneh, je nadvse pomembno tudi vprašanje razmejitev pristojnosti med obema ravnema, kajti organi oblasti na eni in drugi ravni so pravno omejeni s pristojnostmi svoje ravni oblastne organizacije. Klasičen primer take organizacije je zvezna država ali federacija, ki ima dve ravni državne organizacije, na katerih se praviloma izvajajo vse temeljne državne funkcije. Federacija pa nima samo dveh ravni državne organizacije, temveč tudi dve vrsti pravnih redov, namreč pravni red federacije in pravne rede federalnih enot. V skladu s federalnim načelom je pravni red federalne enote podrejen pravnemu redu zvezne države in mora biti v skladu z njim. V federaciji funkcijo državne oblasti opravljajo skupaj zveza in zvezne enote, kar je pravzaprav namen in razlog za ustanovitev zvezne države. Zato je razmejitev pristojnosti med zvezo in zveznimi enotami eden najpomembnejših (in najbolj problematičnih) elementov zvezne ustavne ureditve, zlasti glede položaja zveznih enot.

Pravno gledano Evropska unija sicer ni država, vendar pa izvaja oblast, ki ima vse temeljne lastnosti državne oblasti, kar velja v celoti za normativno dejavnost državne oblasti. V državi članici urejajo družbena razmerja tako organi države kot tudi organi Evropske unije. Pri tem je zelo pomembno, da se predpisi tako Evropske unije kot tudi njene članice gibljejo izključno v okviru pristojnosti – ne samo posameznega organa, temveč predvsem v okviru pristojnosti za urejanje, ki jo imajo članice Unije, in pristojnosti, ki so jih prenesle na organe Evropske unije.

Razmejitev pristojnosti med EU in državami članicami je nadvse podobna razmejitvi v federativni državi. Pristojnosti Evropske unije so določene v Pogodbah kot izključne in deljene

(skupne) pristojnosti, širše gledano pa lahko govorimo tudi o dodatnih (komplementarnih) pristojnostih. Vsebina teh pojmov je *mutatis mutandis* enaka kot v zvezni državi. Tudi pravni akti, ki se izdajajo na področjih izključnih in deljenih pristojnosti, so različni. Ker imajo predpisi EU primat nad notranjim pravnim redom, so vsi organi države tako ali drugače dolžni sodelovati pri njihovem uresničevanju na območju države. Njihove naloge pri tem so seveda različne. Oziroma drugače povedano, kateri od organov države bodo sodelovali pri izvajanju predpisov EU, je odvisno od vsebine posameznega predpisa. Ta namreč določa, kateri organ je pristojen za spremembo predpisa, ki je potreben za izvrševanje predpisa EU. Ko nastopi faza izvajanja predpisa EU, je za odločitev o tem, kateri organ je pristojen za izvajanje predpisa, odločilen pravni red Slovenije na čelu z Ustavo. Zaradi tega je za sprejemanje predpisov, ki imajo zakonsko vsebino, pristojen parlament, za sprejemanje predpisov z izvršilno vsebino pa vlada in pristojna ministrstva (da o raznih agencijah ne govorimo).

Normativna dejavnost države, ki je članica EU, se torej giblje v okviru lastne ustavne ureditve in v okviru pravne ureditve EU. Posledica sta dve vrsti predpisov države, namreč predpisi, ki jih država sprejema izključno v okviru svoje pristojnosti, pri čemer je omejena samo s svojo ustavo, in predpisi, ki jih sprejema na podlagi in v okviru evropskih predpisov za uresničevanje teh predpisov.

## 2.4. Zloraba oblasti

Kot smo že povedali, legalitetno načelo ne zahteva samo formalne skladnosti aktov izvršilne oblasti z zakonom, temveč je nujna tudi materialna, vsebinska skladnost, po kateri mora biti pravni akt izvršilne oblasti skladen z namenom zakona, ki je njegova podlaga. V nasprotnem primeru gre za zlorabo oblasti, torej za dejanje, ki formalno ustreza zakonski določbi, vsebinsko pa ji ne sledi ali pa ji celo nasprotuje.

Gre torej za uporabo zakonskega pooblastila mimo zakonskega namena in cilja oziroma v nasprotju z njima. V javnem pravu se je pojem zlorabe pooblastila razvil v teoriji javnega prava pod imenom *detournement de pouvoir*.<sup>7</sup> Njegova uporaba pa se je razširila tudi na druga področja oblastnega delovanja. Gre torej za pojav, ko se oblast uporablja v nasprotju z namenom pooblastila, danega v ustavi oziroma zakonu, oziroma se uporablja za nelegitimne namene, v nasprotju z javnim interesom. Na področju ustavnega prava se ta pojav kaže predvsem kot zloraba nekega ustavnega instituta. Ta je lahko zloraba oblike ali zloraba procedure. V prvem primeru gre za zlorabo akta, torej za uporabo neprimerne akta, v drugem pa za uporabo neprimerne procedure. Z vidika izvajanja oblasti je to oblika politične korupcije.

<sup>7</sup> Glej o tem L. Šturm, *Omejitev oblasti*, Nova revija, Ljubljana 1998, str. 193–195.

Zloraba oblasti je omogočena zlasti tam, kjer je oblast osredinjena v enih rokah ali v rokah ožje skupine ljudi ali enega državnega organa. Zato je na ustavni ravni prav načelo delitve oblasti nujni pogoj za preprečevanje zlorabe oblasti. Seveda pa tudi tu velja, da zlorabe oblasti ni mogoče preprečevati samo s pravnimi sredstvi, temveč mora obstajati tudi ustrezno družbeno ozračje, ki preprečuje zlorabe.

### 3. Nomotehnika in politika

Kot vsako delovanje v okviru državne oblasti se tudi nomotehnika giblje v nekem političnem okolju, ki ga pogojujejo politični programi in razmerja med različnimi političnimi strankami. Politično okolje zahteva urejeno politično delovanje, ki političnim ciljem sledi ob upoštevanju pravnih zakonitosti.

Pravo je v sodobni demokratični državi sredstvo, s katerim se izvaja državna oblast. S tega vidika lahko štejemo pravo za sredstvo za uresničevanje politike. Ta svojih ciljev ne more uresničevati brez prava; z vidika politike je pravo orodje za uresničevanje političnih ciljev. Na drugi strani pa je pravo tudi omejitev političnega odločanja, kajti ustava določa temeljna pravila za delovanje politike, ki omejujejo politiko tako vsebinsko kot tudi proceduralno. Pravo je torej sredstvo politike in tudi njena omejitev.

Pravo je civilizacijska vrednota, zato je pomembno, da politika pravo spoštuje, da upošteva njegove zakonitosti in relativno samostojnost, predvsem pa, da ga ne zlorablja. Seveda je tako stanje bolj ali manj nedosegljiv ideal, vendar pa je močno povezano s stanjem razumevanja in spoštovanja demokracije in prava. V družbah, ki spoštujejo pravo, razumejo tudi vrednost in pomen nomotehnike – in nasprotno.

Če si ogledamo stanje pri nas, lahko ugotovimo, da je politika odraz stopnje našega razvoja v smeri razumevanja demokracije in pravne države, torej relativno nizke stopnje, zlasti če jo primerjamo z razvitejšimi evropskimi državami. Pri tem pa zbujajo skrb, da marsikaj kaže na to, da je stanje slabše, kot je bilo pred desetletji, kar je seveda povezano s procesom splošnega nazadovanja v državi.

### 4. Sklep

Čeprav nomotehnika velja za tehnično prvino pri pripravi predpisov, je vendarle usodno vpeta v širši pravni in družbeni prostor, zato je zanjo pomembno zlasti pravno in politično okolje. Z vidika pravnega okolja je nujno, da gre za pravni red, ki je notranje skladen, torej koherenten, v katerem lahko nomotehnika najde trdno oporo za svoje delovanje. Pravno okolje zaznamujeta predvsem dva dejavnika oziroma dva okvira, v katerih se giblje nomotehnika. To sta ustavni



okvir in okvir, ki ga pomeni pravo Evropske unije. Pri tem je ključnega pomena načelo pravne države. To načelo se udejanja pri ustvarjanju prava in pri delovanju države. Z vidika nomotehnike pa je pomembno uresničevanje načela pravne države pri ustvarjanju pravnih pravil.

Načelo pravne države ima veliko obrazov, ki jim je vsem skupno spoštovanje prava. Gre torej za nadvse kompleksen pojem, ki zajema vrsto pomembnih prvin tako za delovanje pravnega reda in države kot tudi za položaj posameznika. Nekatere od teh prvin so vsebovane že v sodobnih ustavah, kot so zlasti načelo delitve oblasti, ustavnost in zakonitost, prepoved retroaktivnosti, neodvisnost sodstva, varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin itd. Druga so izpeljana iz ustavnega načela pravne države, kot so zlasti pravna varnost, zaupanje v pravo, jasnost in določnost predpisov, pravna urejenost in s tem predvidljivost delovanja državne oblasti, prepoved čezmernih posegov države – načelo sorazmernosti itd. S temi načeli je vsebinsko mogoče povezati še nekatera druga načela, ki so se razvila v delovanju sodobne države. Gre predvsem za izvajanje oblasti v okviru z ustavo in zakonom določenih pristojnosti državnega organa in za prepoved zlorabe oblasti (*detournement de pouvoir*). Nomotehnika mora upoštevati vse prvine ustavnega načela pravne države, če naj vsebinsko in oblikovno izpolnjuje svoj namen. Pomembno je tudi politično okolje, od katerega se zahteva urejeno politično delovanje, ki političnim ciljem sledi ob upoštevanju pravnih zakonitosti.

UDK 340.134:342.3/4:32  
Pravni letopis 2013, str. 231–239

DR. FRANC GRAD

## Nomotehnika, pravna država in politika

Avtor razpravlja o razmerjih med nomotehniko, pravno državo in politiko. Pri tem ugotavlja, da je nomotehnika usodno vpeta v širši pravni in družbeni prostor, zato je zanjo pomembno tako pravno kot tudi politično okolje. Ključnega pomena za nomotehniko je načelo pravne države, ker je najpomembnejši pravni okvir pri ustvarjanju pravnih pravil. Z vidika pravnega okolja je nujno, da gre za pravni red, ki je notranje skladen, torej koherenten, v katerem lahko nomotehnika najde trdno oporo za svoje delovanje. Pravno okolje zaznamujeta predvsem ustavni okvir in okvir, ki ga pomeni pravo Evropske unije. Pomembno za nomotehniko je tudi politično okolje, od katerega se zahteva urejeno politično delovanje, ki političnim ciljem sledi ob upoštevanju pravnih zakonitosti.

**Ključne besede:** nomotehnika, pravna država, ustavnost, zakonitost, politika.

*UDC 340.134:342.3/.4:32*  
*Pravni letopis 2013, pp. 231–239*

DR. FRANC GRAD

## **Nomotechnics, Legal State and Politics**

The author discusses the relationship among the nomotechnics, the principle of legal state and the politics. He states that the nomotechnics belongs to the wider legal and social space, thus it depends especially on the legal and the political framework. The most important is the principle of legal state that represents the most important basis for the creating of law. From the aspect of legal framework it is necessary that the legal order should be coherent, thus the nomotechnics finding its firm basis for its work. The legal environment includes especially the constitutional framework and the European law framework of the working of nomotechnics. The political environment means the regulated political functioning that realises the political aims with concerning the legal rules.

**Key words:** nomotechnics, legal state, constitutionality, legality, politics.